

Libellenmailcirkel, een mooi middel om up to date te blijven voor wat betreft landelijk libellennieuws. Voor zijn Pro Deo werkzaamheden is Remco door het NVL-bestuur bedankt door middel van een cadeaubon.

Excursies

Het door Libellenwerkgroep Zuid- Kennemerland georganiseerde Weerribben Pinksterkamp werd bezocht door een groot aantal libellenliefhebbers. De door SBB ter beschikking gestelde locatie, de enthousiaste deelnemers en een goede stemming maakte dit weekend tot een groot succes.

Op 25 juli stond er een libellenexcursie in de Hatertse Vennen bij Nijmegen gepland. Helaas bestond, vanwege onvoldoende reclame vooraf, het aantal deelnemers uit slechts twee personen.

Het waarnemingenbestand

De lange warme zomer van 2003 zorgde voor een spetterend libellenseizoen. De meest spectaculaire waarneming betrof een mannetje Gaffelwaterjuffer (*Coenagrion scitulum*) in Midden-Limburg waarmee het totaal aantal in Nederland vastgestelde soorten op 71 komt. Een andere soort die voor veel opschudding zorgde was de Purperlibel (*Trithemis annulata*). De soort werd waargenomen op de Hoge Veluwe.

De afgelopen maanden konden meer dan 52.000 (!) waarnemingen aan het bestand worden toegevoegd. Dit is twee keer zoveel als in 1995 en 1996, de beide topjaren van het libellenproject. Het netjes verwerken van al deze nieuwe waarnemingen kost veel tijd maar we hopen het bestand voor maart 2004 klaar te hebben.

Het libellenbestand van de NVL/De Vlinderstichting en EIS-Nederland bevat inmiddels 360.000

waarnemingen! Het biedt talloze mogelijkheden om de libellenfauna van Nederland te bestuderen.

Een belangrijke reden voor het centraal verzamelen van alle waarnemingen is de mogelijkheid die dit biedt om libellen beter te beschermen. In 2003 zijn de gegevens gebruikt voor een groot aantal milieu effect rapportages (MER's) en hebben ze een belangrijke rol gespeeld bij de aanwijzing van Habitat- richtlijngebieden in Nederland. De NVL, De Vlinderstichting en EIS-Nederland hebben ervoor gezorgd dat de aandacht voor libellen afgelopen jaren gestaag is toegenomen. Libellen spelen nu een belangrijke rol in het Nederlandse natuurbeleid, iets waar we met zijn allen trots op kunnen zijn.

De activiteiten van regionale werkgroepen zijn toegenomen. Zo komen er in 2004 zeker drie regionale werkatlassen (Friesland, Drenthe, Overijssel) uit. Aan de hand van deze atlas kunnen de provinciale werkgroepen aan de slag. Afgelopen jaar is door Pepijn Calle een inventarisatie van de Gelderse Poort uitgevoerd. De resultaten hiervan worden gebundeld tot een rapport over de libellen van de Gelderse poort. Sinds kort is de Commissie van Waarnemingen Nederlandse Odonaten (CWNO) weer aan de slag met als resultaat het verslag 'Zeldzame libellen in 1998' (zie: Brachytron).

Tot slot

Het jaar 2003 stond in het teken van verandering op bestuurlijk niveau. Zoals reeds gemeld op de ALV hebben de bestuursleden er zin om 'hun schouders er onder te zetten'. Hopelijk leidt dat voor de nabije toekomst tot meer ledenaanwas, een grotere betrokkenheid, veel interessant onderzoek, een goed gevulde Brachytron, veel Nieuwsbrieven, mooie waarnemingen, excursies en wat al niet meer. Wij hopen daarbij op de medewerking van veel leden.

Eerste januari waarneming van Noordse winterjuffer (*Sympecma paedisca*) in Nederland.

Het in juni 2002 gestarte onderzoek aan Noordse winterjuffer in De Weerribben begint steeds meer interessante gegevens op te leveren. Eén van de onderzoeksdoelen was om te achterhalen waar en hoe de Noordse winterjuffer overwintert.

Op 18 november 2002 werden door twee onderzoekers drie overwinterende exemplaren gevonden waarvan er op 6 december slechts twee werden teruggevonden. Ze hingen toen diep in pollen pijpenstrootje.

Op 31 januari 2003 bleken deze twee juffers onvindbaar c.q. verdwenen. De pollen waren toen onder een laagje sneeuw bedekt. Ook toen de sneeuw weer was gesmolten bleven ze onvindbaar.

Op 28 februari vlogen er bij een temperatuur van circa 15 graden langs de zonovergoten bosrand alweer juffers rond terwijl op een deel van het petgat nog ijs lag. Helaas lukte het in winter 2003/2004 dus niet om de overwinterende juffers een winterlang te volgen.

Om de kansen te vergroten togen er op 14 november 2003 acht enthousiastelingen naar het onderzoeksgebied. Dat leverde in het totaal twaalf vondsten van 'overwinterende' winterjuffers op. Vrijwel alle exemplaren zaten in een berkenbroekbos (pal naast een petgat) op of in pollen pijpenstrootje. Geen van de exemplaren vloog op bij benadering, maar alle reageerden wel op iedere beweging, bijvoorbeeld door 'af te draaien'. Een aantal was duidelijk nog actief op zoek naar een geschikte zitplaats. De vindplaatsen werden gemarkeerd.

Bij een bezoek aan het onderzoeksgebied op 16 december 2003 vond ik na lang en intensief speurwerk van de twaalf exemplaren er slechts drie terug. De rest was verdwenen. Door vorst en regen waren vrijwel alle pollen ingezakt en niet meer geschikt als overwinteringplaats. Op 9 januari 2004 vond ik deze drie exemplaren gelukkig ook weer terug. Ze waren (na een periode met vorst en sneeuw) alle drie dieper in de pollen weggekropen. In twee gevallen werd een in de pol gevallen berkentwijgje gebruikt als zitplaats. De schutkleur van een Noordse winterjuffer op een berkentakje is ronduit verbluffend. Ook als ze dieper in de pol zitten, blijven ze 'vrij' hangen (zie foto) en reageren nog steeds zeer alert op iedere beweging.

Voor zover mij bekend is dit de eerste (Nederlandse) libellenwaarneming in januari. Dat is natuurlijk een leuk gegeven, maar mijns inziens is het veel belangrijker dat het er nu naar uitziet dat we voor het eerst een winterlang deze soort kunnen volgen. Dat levert nieuwe en waardevolle kennis op omtrent de

ecologie van deze interessante libellensoort. Wordt vervolgd!

Evert Ruiter

e.j.ruiter@planet.nl

Medewerkers van het Paedisca Project: Karin Uilhoorn, Robert Ketelaar, Peter de Boer, René Manger en Jeroen Bredenbeek

Personen die tijdens de speurtocht op 14 november een steentje (c.q. juffertje) bijdroegen: Lisette Heicoop, Vivian Siebering, Bas Klaver en Jaap Bouwman.

Naschrift: Bij een recent bezoek (30 januari jl.) bleek nog slechts één exemplaar terug te vinden. Een vrouwtje hing nog steeds op haar vaste plaats onder in een pol.

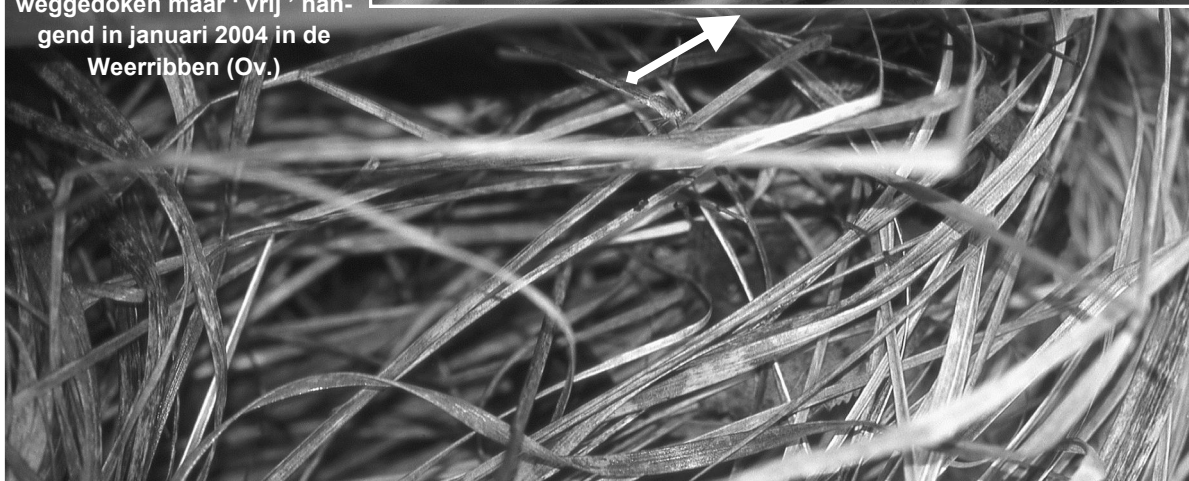
De andere twee, die ruim twee maanden honkvast waren geweest, bleken spoorloos.

Intensief speurwerk leverde geen resultaat op. De meest plausibele verklaring is dat de beide juffers (ook het mannetje op de foto) ten prooi zijn gevallen aan vogels of spitsmuizen.

Sympecma paedisca (m)

Noordse winterjuffer (zie onderkant pijl) in een pol weggedoken maar 'vrij' hangend in januari 2004 in de Weerribben (Ov.)

Foto's: Evert Ruiter

